

Çocuk evliliklerine yönelik tutumların incelenmesi (Malatya ili örneği)

Büşra Nur COŞKUN²³

Nesrin DUMAN²⁴

ÖZET

Bu araştırma kırsal ve kentsel bölgede yaşayan bireylerin çocuk evliliklere yönelik tutumlarının incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla yaşları 18-60 yaş arası değişen 78 katılımcıya Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıları çocuk evliliklere yönelik desteklemeyen tutumlarının olduğu, bu yaklaşımın kırsal ve kentsel bölgede yaşayan bireylerde anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği ortaya konulmuştur. Ölçek puanları sosyo-demografik değişkenlere göre incelendiğinde sadece yaş ve gelir değişken gruplarında ölçek puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Farklılaşmanın yönü incelendiğinde kırsal bölgede yaşayan düşük gelir seviyesine sahip kişilerin yüksek gelir seviyesine sahip bireylere göre anlamlı düzeyde daha fazla çocuk evlilikleri destekleyici tutumlarının olduğu görülmüştür. Yaş grupları incelendiğinde ise kentte 19-29 yaş grubu ile 30-39 yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. 30-39 yaş grubunun 19-29 yaş grubuna göre çocuk evliliklere yönelik daha fazla destekleyici tutumlarının olduğu görülmüştür. Kırsal bölgede ise 30-39 yaş grubu ile 50-59 yaş grubu arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. 50-59 yaş grubunun 30-39 yaş grubuna göre çocuk evliliklere yönelik daha yüksek destekleyici tutumlarının olduğu görülmüştür. Çalışmanın çocuk evliliklere yönelik güncel ve kapsamlı araştırmalara kaynak niteliğinden olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk evlilik, kırsal, kent, çocuk gelin.

²³ Sosyoloji lisans 3. sınıf öğrencisi, Bartın Üniversitesi, e-mail: busranurcoskun@outlook.com

ORCID: 0000-0002-9712-1831

²⁴ Dr. Öğretim Üyesi (Psikolog Dr.), İstanbul Ayvansaray Üniversitesi, e-mail: nesrinduman@windowslive.com

ORCID: 0000-0002-2751-8315

Investigation of attitudes towards child marriages (The case of Malatya)

ABSTARCT

This study aims to investigate the attitudes of individuals living in rural and urban areas towards child marriages. For this purpose, ‘Attitudes Toward Child (girls) Marriages Scale’ was applied to 78 participants aged between 18-60 years old. As a result of the study, it was revealed that participants did not support the marriages of girls and this approach did not differentiate between individuals living in rural and urban areas. When the scale scores were analyzed according to sociodemographic variables, it was found that the scale scores differed significantly only in the age and income variable groups. When the direction of differentiation is examined, it is seen that low-income people living in rural areas have significantly more supportive attitudes than high-income individuals. When the age groups were examined, a significant difference was found between 19-29 age group and 30-39 age group living in the city. The 30-39 age group had more supportive attitudes towards child marriages than the 19-29 age group. Significant differentiation was found between 30-39 age group and 50-59 age group in rural areas. The 50-59 age group had higher supportive attitudes towards child marriages than the 30-39 age group. The study is intended to be the source of contemporal and comprehensive researches on child marriages.

Keywords: Child marriage, urban, city, child bride.

GİRİŞ

Dünya genelinde her yıl 18 yaş altı milyonlarca kız çocuğunun evliliği gerçekleşmektedir. Dünya çapında karşılaşılan bu evlilikler, ülkemizde de yıllardan beri süregelen bir olgu olarak varlığını muhafaza etmektedir. Çocuk evlilikler, kız ve erkek çocukların fizyolojik ve psikolojik olarak evlilik ve çocuk sahibi olma sorumluluğunu üstlenmeye hazır olmadan 18 yaş öncesinde evlendirilmesini ifade etmektedir (Evgin, Caner, Küçük Öztürk ve Calpbınici, 2018: 481). Bilindiği üzere ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (1959)'nin ilk maddesinde '*çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır*' ibaresi bulunmaktadır ("Birleşmiş Milletler", 1959; aktaran Duman ve Coşkun, 2019: 269). Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesi b fıkrasında çocuk "*henüz 18 yaşını doldurmamış kişi*" olarak tanımlanırken ("Türk Ceza Kanunu", 2004; aktaran Duman ve Coşkun, 2019: 269); Türk Medeni Kanunu'nun 11. maddesinde yer alan '*Ergenlik 18 yaşın doldurulmasıyla başlar*' ibaresiyle 18 yaşını dolduruncaya kadar tüm bireylerin çocuk olarak adlandırıldığı görülmektedir ("Türk Medeni Kanunu", 2001; aktaran Kıran, 2017: 3).

Çocuk yaşta evlilik ise 18 yaşını tamamlamayan çocuğun evlendirilmesini ifade etmektedir. Çocuk yaşta evlilik olgusunun bilimsel taramasını yaptığımızda bu sorunun gelişmekte olan ülkeler ve gelişmemiş ülkelerin yanı sıra gelişmiş ülkelerde de görüldüğü ortaya çıkmaktadır. Bu olgu yapılan çalışmalarda (örn. Özcebe ve Biçer, 2013: 88) bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Çocuk evliliklerin farklı coğrafyalardan çok sayıda ülkede görülmesi bu olgunun tek bir sebepten değil birçok nedenden kaynaklandığına işaret etmektedir. Çocuk yaşta evlilik olgusunu ortaya çıkaran etmenler arasında sosyo-ekonomik durum, sosyo-kültürel yapı (gelenek-görenek, adetler ve dini inanç), eğitim seviyesi gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir (Yüksel ve Yüksel, 2017: 9). Bir diğer neden olarak da çocuğun çevresinde bulunan yetişkinlerin kendisine rol model olmasıdır (Duman ve Coşkun, 2019: 272). Tüm bu nedenlerin çocuk yaşta evlilikler olgusunun devam etmesinde başat faktörler olarak bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu sebepler ışığında ülkemizde de kanayan bir yara olarak bulunmaya devam eden bu olguya yönelik insanların günümüz yaklaşımı merak edilmiş, çocuk evlilikleri olgusuna dair bireylerin yaklaşımlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada çocuk evliliklere yönelik Malatya ili kent ve kırsal bölgede yaşayan bireylerin bakış açılarının bazı sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kentsel ve kırsal kesimden bireylerin çocuk yaşta evliliklere yönelik yaklaşımı nedir?
2. Kentsel ve kırsal kesimden bireylerin çocuk yaşta evliliklere yönelik yaklaşımı anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım kız çocuğuna sahip olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Çocuk evliliklerine yönelik yaklaşım evlenme yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma; kız çocukların evliliklerine yönelik tutumu Malatya ili kent ve kırsal alandaki insanların bakış açılarını araştıran bir saha araştırması olup; bu çalışmanın günümüzde kent ve kırsal alanda yaşayan insanların kız çocukların evliliklerine yönelik tutumunu ortaya koymayı

ve bu tutumun hangi değişkenlerle anlamlı ilişki içinde olduğuna ilişkin güncel ve önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın modeli

Araştırmanın modeli “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan bir araştırma modeli” olan tarama modelidir (Karasar, 2018: 109). Çalışmada tarama modellerinden biri olan genel tarama başlığı altında yer alan, iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan “ilişkisel tarama modeli” kullanılmıştır. Bu model ilişkisel bir çözümlenmeye olanak verecek veri çiftleri şeklinde yapılmaktadır (Karasar, 2018: 114).

3.2. Veri toplama araçları

Bu araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu ve katılımcıların çocuk evliliklere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği” olmak üzere iki form kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan “Kişisel Bilgi Formu”; cinsiyet, yaş, eğitim gibi bazı demografik değişkenlere dair sorular içermektedir. Kaynak, Kaynak-Malatyalı ve Hasta (2016) tarafından geliştirilmiş olan ‘Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği’nde ise 6’lı Likert tipinde 12 madde bulunmaktadır. Ölçekten 12-72 arası puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan düşük puan bireylerin ‘kız çocukların evliliklerini uygun bulmadıkları’ anlamına gelmekteyken; yüksek puan ‘kız çocukların evliliklerini uygun buldukları’ anlamına gelmektedir.

3.3. İşlem

Bu araştırma Malatya ilinde yapılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu’ndan gerekli izinler alınmış, saha çalışmasına Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu’nun 2019/050 sayılı onayı ile başlanmıştır. Uygulama esnasında kullanılan formlara araştırmaya katılımın

gönüllülüğe dayalı olduğu, araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgilendirme metni yazılmıştır. Kent ve kırsal alandaki bireylerin Bilgilendirilmiş Onam Formu'nu incelemeleri ardından, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen kişiler ile başlanmıştır. Veriler Malatya ili kentsel alanda halk meydanlarında, kırsal alanda ise köy evleri ziyaretleri ile toplanmıştır. Formlar araştırmacılar tarafından katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılarak uygulanmıştır.

4. ANALİZ

Araştırmadan elde edilen veri sayısallaştırılarak Windows için SPSS-22 programına girilmiştir. Verilerin analizi için öncelikle ilgili veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespiti yapılmıştır. Birçok paket programda yer alan en popüler normal dağılıma uygunluk testleri Kolmogorow-Simirnov ve Shaphiro-Wilk testleridir. Her iki test içinde p değerinin 0,05'ten büyük ($p > .05$) çıkması durumunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu söylenmektedir. Bu açıdan verilerin istatistiksel analizinde doğru test yöntemini belirleyebilmek için öncelikle normallik (Test of Normality) ve homojenlik (Test of Homogeneity of Variances) test sonuçlarına bakılmış, incelenen veri setinin sonuçlarına göre parametrik veya nonparametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir (Duman, 2018:79; Duman ve Oral, 2018). Yapılan analizlerde veri setinin basıklık-çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olmadığı ($\pm 1,5$) anlaşılacak analizler için non-parametrik testler kullanılmıştır. Veri setleri arası karşılaştırmalarda non-parametrik testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis analizleri yapılmıştır. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi ve farklılaşmanın yönünü belirlemek için izleme (post hoc) testlerinden Tamhane analizi tercih edilmiştir. Yorumlamada .05 ve .001 anlamlılık düzeyleri tercih edilmiştir.

5. ÖRNEKLEM Grubu

Bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim dönemi bahar yarıyılında Malatya ilinde yapılmıştır. Örneklem seçiminde, çalışma evrenindeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları (Karasar, 2018: 151) örnekleme türü olan “oransız eleman örnekleme (basit tesadüfi örnekleme)” yolu kullanılmıştır. Araştırmaya kırsaldan 39 kişi, kentsel bölgeden 39 kişi olmak üzere toplam 78 yetişkin birey katılmıştır. Katılımcılardan bir kişi (kentsel gruptan) 18 yaşını

tam olarak doldurmaması nedeniyle analizlerden dışlanmıştır. Bu haliyle araştırma 77 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların 44 (%57,1)'ü kadın, 33 (%42,9)'ü erkektir. Çalışma grubunu oluşturan yetişkinler 18 ile 60 yaş arasında olup; düşük-orta ve yüksek olmak üzere üç gelir grubundan gelmektedir. Katılımcılar genç (18-29 yaş), ilk yetişkinlik (30-39 yaş), orta yetişkinlik (40-49 yaş), geç yetişkinlik (50-59 yaş) ve yaşlı (60 üstü) gruplarını temsilen yaş gruplarına ayrılmış, analizleri bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Kırsal ve kentsel bölgeden seçilen örneklem grubunun eğitim durumları frekans analiz sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Kırsal ve kentsel bölge katılımcıları eğitim düzeyi frekans analizi

		n	%
Kentsel	İlkokul	5	13,2
	Ortaokul	4	10,5
	Lise	9	23,7
	Üniversite	18	47,4
	diğer	2	5,3
	<i>Toplam</i>		38
Kırsal	ilkokul	16	41,0
	ortaokul	8	20,5
	lise	5	12,8
	üniversite	2	5,2
	diğer	8	20,5
	<i>Toplam</i>		39

6. BULGULAR

6.1. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyi betimsel analizleri

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik tutum ölçeği puanları incelendiğinde katılımcıların ölçekten ortalama $22,74 \pm 11,61$ puan aldıkları, bu haliyle katılımcıların kız çocuklarının evliliklerine yönelik desteklemeyen bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Ortalama puanlara kırsal ve

kentsel bölgede yaşayan insanlar arasında bakıldığında; kentsel bölgeden 22,50±11,89 puan; kırsal bölgeden ise 22,97±11,49 puan alındığı görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyi betimsel analizleri

	n	Minimum	Maksimum	\bar{X}	Ss
KÇEYT Toplam	77	11,00	69,00	22,74	11,61
Kentsel KÇEYT Toplam	38	11,00	69,00	22,50	11,89
Kırsal KÇEYT Toplam	39	12,00	62,00	22,97	11,49

KÇEYT: Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum

Kentsel ve kırsal bölgede yaşayan bireyler arasında kız çocuk evliliklerine yönelik tutumda anlamlı farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U analizi yapılmış; kırsal ve kentsel bölgede yaşayan kişiler arasında kız çocukların evliliklerine yönelik tutumda anlamlı farklılaşma görülmemiştir [$p=.898$; $p>.05$].

6.2. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin cinsiyete göre sonuçları

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum (KÇEYT) puanlarının cinsiyete göre Mann-Whitney U analiz sonuçları

	Kadın		Erkek		U	p
	n	\bar{X}	n	\bar{X}		
KÇEYT	44	38,35	733	39,86	697,50	.769*

* $p=.769$; $p>.05$ anlamlı farklılaşma yoktur.

Mann-Whitney U analiz sonuçlarına göre cinsiyete göre toplam Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum (KÇEYT) puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır [$p=.769$; $p>.05$].

Cinsiyete göre farklılaşma kentsel ve kırsal bölge olarak incelendiğinde; kırsal ve kentsel bölgede de cinsiyete göre Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır (sırasıyla $p=.428$, $p>.05$; $p=.750$, $p>.05$).

6.3. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin yaş gruplarına göre sonuçları

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin kentsel ve kırsal bölgeden bireylerin yaş gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için Kruskal-Wallis analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre kentsel bölgede yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir [$p=.007$; $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi yaş grupları arasında olduğunu ve bu farklılaşmanın yönünü bulabilmek için izleme (post hoc) testlerinden Tamhane analizi yapılmıştır. Buna göre kentsel bölgede yaşayan bireylerde 19-29 yaş grubu (genç) ile 30-39 (ilk yetişkinlik) yaş grubu arasında anlamlı farklılaşma olup çocuk evliliklere yönelik destekleyici tutum 30-39 yaş grubunda (ilk yetişkinlik) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Analiz sonuçlarına göre kırsal bölgede yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir [$p=.044$; $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi yaş grupları arasında olduğunu ve bu farklılaşmanın yönünü bulabilmek için izleme (post hoc) testlerinden Tamhane analizi yapılmıştır. Buna göre kırsal bölgede yaşayan bireylerde 30-39 yaş grubu (ilk yetişkinlik) ile 50-59 yaş grubu (geç yetişkinlik) arasında anlamlı farklılaşma olup; çocuk evliliklere yönelik destekleyici tutum 50-59 yaş grubunda (geç yetişkinlik) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

6.4. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum eğitim durumuna göre sonuçları

Kentsel ve kırsal bölgede yaşayan bireylerin eğitim düzeyine göre Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanlarını karşılaştırmak için Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Kruskal-Wallis analizi sonuçlarına göre eğitim düzeyine göre toplam Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır [$p=.488$; $p>.05$].

Eğitime göre farklılaşma kentsel ve kırsal bölge olarak incelendiğinde, her iki bölgede de eğitime göre Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır (sırayla $p=.201$, $p>.05$; $p=.423$, $p>.05$).

6.5. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin medeni durumlarına göre sonuçları

Kentsel ve kırsal alanın medeni durumuna göre Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanlarını karşılaştırmak için Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Kruskal-Wallis analiz sonuçlarına göre Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermemiştir [$p=.766$; $p>.05$].

Medeni duruma göre farklılaşma kentsel ve kırsal bölge olarak incelendiğinde; her iki bölgede Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır (sırayla $p=.758$, $p>.05$; $p=.894$, $p>.05$).

6.6. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin gelir durumlarına göre sonuçları

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin kentsel ve kırsal bölgeden bireylerin gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için Kruskal-Wallis analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre kentsel bölgede farklı gelir düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir [$p=.581$; $p>.05$]. Analiz sonuçlarına göre kırsal bölgede gelir düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir [$p=.020$; $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gelir düzeyleri arasında olduğunu ve bu farklılaşmanın yönünü bulabilmek için izleme (post hoc) testlerinden Tamhane analizi yapılmıştır. Buna göre kırsal bölgede yaşayan bireylerde düşük gelir grubu ile orta gelire sahip bireyler arasında anlamlı farklılaşma olup çocuk evliliklere yönelik tutum düşük gelir grubunda anlamlı düzeyde yüksektir.

6.7. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyin kız çocuğunun olup olmadığına göre sonuçları

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum düzeyinin kız çocuğunun olup olmadığına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U analizi yapılmıştır. Man-Whitney U sonuçlarına göre toplam Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır [$p=.082$; $p>.05$].

Kız çocuğunun olup olmadığına göre farklılaşma kentsel ve kırsal bölge olarak incelendiğinde; her iki bölgede Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır (sırayla $p=.123$, $p>.05$; $p=.325$, $p>.05$).

6.8. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum evlenme yaşına göre sonuçları

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanlarının evlenme yaşına göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis sonuçlarına göre evlenme yaşına göre toplam Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır [$p=.542$; $p>.05$].

Evlenme yaşına göre farklılaşma kentsel ve kırsal bölge olarak incelendiğinde; her iki bölgede Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum puanları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır (sırayla $p=.912$, $p>.05$; $p=.325$, $p>.05$).

TARTISMA VE SONUÇ

Malatya ili kentsel ve kırsal bölgede yaşayan bireylerin çocuk yaşta evliliklere yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırma sonucunda, uygulanan ölçek puanlarına göre kentsel ve kırsal bölgede yaşayan insanların ortalama $22,74 \pm 11,61$ puan ile çocuk yaşta evlilikleri desteklemediği yönünde çıkmıştır. Araştırma sonuçlarında kırsal ve kentsel bölgede yaşayanlar arasında çocuk evliliklerine yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Anlamlı bir farklılaşma düzeyinin görülmemesini farklı şekillerde açıklamak mümkündür. Sosyolojik açıdan bakıldığında kentsel-kırsal bölge farklılaşmasının zaman içerisinde küçülmesini göz önünde bulundurmak önemlidir. Şöyle ki; kentleşmenin artarak kırsal bölgelere kadar yaklaşması; kent kültürünün kırsal alana yansımaları sağlayan önemli bir etmen olarak görülmektedir. Teknolojinin gelişmesi (ulaşım, iletişim, sosyal medya) ve teknolojik cihazların kırsal bölgelere kadar ulaşması, kullanımının yaygınlaşması kent ve kırsal alan arasındaki farkı kaldırmaktadır (Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012: 151-52). Bu noktada teknolojinin toplum bakış açıları, değerleri üzerinde etkisinin varlığını yadsımak mümkün değildir.

Araştırmanın sosyo-demografik değişkenleri incelendiğinde ise yaş ve gelir grubu haricinde diğer sosyo-demografik değişkenlere göre ölçek puanlarında anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Yaş grupları incelendiğinde kentsel bölgede 19-29 yaş grubu yani yeni jenerasyon çocuk yaşta evliliğin yapılmasına katılmamaktayken; 30-39 yaş grubunun çocuk yaşta evliliğin yapılmasına 19-29 yaş grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksek onay verdiği görülmüştür. Araştırmanın kodlanamayan malzemesi incelendiğinde -aşağıda verilmiştir- bu bulgunun anlaşılmasına dair açıklayıcı gerekçeler görülmektedir. Kırsal bölgede ise çocuk evliliklerine yönelik tutumun 30-39 yaş grubu ile 50-59 yaş grubu arasında anlamlı düzeyde farklılaşma ortaya çıkmıştır. Sonuçlar 30-39 yaş grubunun çocuk yaşta evliliğe katılmadığını göstermekteyken 50-59 yaş grubunun 30-39 yaş grubuna (ilk yetişkinlik) göre çocuk yaşta evliliğe daha yüksek onay verdiği görülmüştür. Kırsal bölgede 50-59 yaş grubunun (geç yetişkinlik) çocuk yaşta evliliğe gösterdiği yüksek onay geleneksel yapının 50-59 yaş grupları (geç yetişkinlik) arasında hala devam ettiğini fakat diğer yaş gruplarının ise geleneksel yapıyı devam ettirmediklerini göstermektedir. Yakıt ve Coşkun (2018)'a göre tabu haline gelmiş gelenek-görenek ve dini inanışlar evlilik yaşını etkilemektedir. Araştırma sonuçlarında kırsal bölgede yaşayan 50-59 yaş grubunun hala çocuk evliliklerine yönelik geleneksel düşüncüyü yıkamadığı görülmektedir.

Gelir grubunu incelendiğinde ise kentsel bölgede farklı gelir düzeyleri arasında çocuk evliliklere yönelik tutumda anlamlı farklılaşma bulunmamaktadır. Kırsal bölgenin gelir düzeyi grupları incelendiğinde ise; orta gelire sahip bireyler çocuk yaşta evliliğe katılmamaktayken; düşük gelire sahip bireyler ise orta gelire sahip bireylere göre çocuk yaşta evliliğin yapılmasına daha yüksek onay verdiği görülmüştür. Çocuk yaşta evlilikler ile ilgili araştırmalar incelendiğinde çocuk yaşta evliliğin görülmesinin sebeplerinden biri sosyo-ekonomik durum olarak bilinmektedir. Yüksel ve Yüksel (2010)'e göre geleneksel aile yapısında çocuk sayısının fazla olması geçimi zorlaştırdığı için çocuk yaşta evlilikler görülmektedir (aktaran Duman ve Coşkun, 2019: 272). Araştırmanın gelir değişkenine dair sonuçları literatürde yer alan bu bulguyu destekler niteliktedir.

Bu araştırmada ölçek sonuçlarının yanısıra araştırmacıya iletilen çocuk evliliklerine yönelik görüşler de yer almıştır. Çalışmanın bu kodlanmayan malzemesi incelendiğinde kentsel ve kırsal bölgede kadın ve erkeklerin çocuk evliliklere yönelik farklı gerekçelerinin olduğu görülmüştür. Örneğin kentsel bölgede yaşayan 30-39 yaş grubunda (ilk yetişkinlik) bulunan,

evli ve bir kız çocuğu olan bir erkek katılımcı, *'fiziksel veya zihinsel engeli olabilir, onlar evlenmemeli fakat toplumun ahlaki yapısı bozulacağına evlenilmelidir'* düşüncesini paylaşmış ancak *"kendi kız çocuğunuzu 18 yaşından önce evlendirmeyeceğini"* eklemiştir. 40-49 yaş grubunda bulunan evli iki kız çocuğu bulunan bir erkek katılımcı ise *'kimsesiz bir çocuk erken yaşta evlenebilir, bu onun için daha iyi olacaktır'* demiştir. 19-29 yaş gurunda bulunan üniversite mezunu evli bir kadın ise *'çocuk esirgeme yurtları, sevgi evleri bulunuyor hiç bir kız, çocuk yaşta evliliğe maruz kalmamalı'* olarak düşüncesini belirtmiştir. Kırsal bölgede yaşayan 18 yaşından önce evlendirilmiş, şüanda 30-39 yaş grubunda olan, dul bir kadın katılımcı *'benim kızım olsaydı 18 yaşından önce evlendirmezdim çünkü ben 18 yaşından önce evlendirildim'* cümlesini ifade etmiştir. 40-49 yaş grubunda bulunan ilkokul mezunu, evli, iki kız çocuğu olan bir kadın katılımcı ise *'şimdiki kızlar evlenmemeli veya evlendirilmemeli önceleri bu olanaklar yoktu o yüzden erken yaşta evlilik görülebiliyordu. Hayatınızı kurtarın daha sonra koca bulursunuz'* diyerek düşüncesini dile getirmiştir. 30-39 yaş grubunda bulunan, bir kız çocuğu olan kadın katılımcı ise *'fiziksel olarak büyük olabilir ama akılları evliliğe ermez, bizi aklımız ermeden evlendirdiler bu yüzden çok ezildik'* düşüncesini dile getirerek çevresinde de kendisi gibi 18 yaşından önce evlendirilen kadınların çok ezildiğini belirtmiştir. 30-39 yaş grubunda bulunan, üç kız çocuk annesi katılımcı *'ben kızlarımın okumasını istiyorum benim gibi rezil olmasını istemiyorum'* diyerek düşüncesini belirtmektedir. 19-29 yaş gurunda bulunan, iki kız çocuğu sahibi bir kadın katılımcı ise *'okumayı çok istiyordum ailem yüzünden evlendim'* düşüncesini dile getirmiştir. Bu söylem çocuk yaşta evliliğin araştırmanın yapıldığı kırsal coğrafyada halen devam ettiği göstermektedir. 19-29 yaş grubunda bulunan bir diğer kadın katılımcı ise *'evlendirilmeseydim okurdum, gelin geldiği yere uyum sağlayabilir çünkü sağlamak zorunda kalıyor'* düşüncesini belirtmiştir. Araştırmada 18 yaşından önce evlendirilen kadın katılımcıların şüanda kendi çocukları için *'18 yaşından önce evlendirmezdim'* düşüncesine sahip oldukları ortaya konulmuştur. Bu durumda çocuk yaşta evlilik olgusunun ailesel faktörünün azaldığı görülmektedir. Kırsal bölgede yaşayan erkeklerin düşüncesi ise; 40-49 yaş grubunda bulunan bir kişi *'doğru insanı bulduysa evlensin sonra bulamaz'* olarak belirtmektedir. 50-59 yaş grunda bulunan 18 yaşından önce evlenmiş bir erkek ise *'evliliğin yaşı yoktur'* düşüncesini belirtmektedir. Yine kırsal bölgede yaşayan 50-59 yaş grubunda bulunan bir kadın ise *'okumuyorsa evlensin evlenmesinde evde mi kalsın'* olarak erken yaşta

evliliğe katılmaktadır. Araştırmadan elde edilen kodlanmayan malzeme sonuçlardaki bu farklılaşmanın nedenlerine ilişkin kıymetli bilgiler sağlamaktadır.

Sonuç olarak kız çocukların evliliklerine yönelik görüşlerin incelendiği bu araştırmada Malatya ilinde kırsal ve kentsel bölgede düşük düzeyde destekleyici tutumun var olduğu, bu tutumun araştırma sorularında ele alınan değişkenler açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği; ancak gelir ve yaş grupları açısından anlamlı bir farklılaşmanın söz konusu olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçları göstermektedir ki çocuk evliliklere yönelik destekleyici yaklaşım günümüzde azalmaya yüz tutmakla beraber, farklılaşan gerekçeler ile farklı jenerasyon gruplarında ve gelir düzeyi düşük gruplarda etkisini muhafaza etmeye devam etmektedir.

Öneriler

1. Hukuksal olarak çocuk yaşta evliliğin yeniden düzenlenmesi,
2. Aile kurumu, çocuk yaşta evlilik olmak üzere günümüz çocuklarının karşı karşıya kaldığı sorunları giderilmek adına aileleri bilinçlendirme çalışmalarının yapılması,
3. Çocuk yaşta evlilik olgusunun diğer illerde araştırılması, sonuçların karşılaştırılması, elde edilen bulgulara göre sosyal sorumluluk projelerinin hazırlanması,
4. Halk eğitim seminerlerinin sadece il merkezlerinde değil, köylerde de yapılması.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Malatya ili örneği ile sınırlıdır.
2. Araştırma 78 kişi ile sınırlıdır.

Teşekkür

Araştırmada dağ köylerinin tespiti ve ulaşımı için yardımcı olan Coğrafya Öğretmenim Ali GÜNEŞ'e; kent bölgesinde ölçek dağıtma ve toplama işleminde yardımcı olan Zeynep GASPAK, Seda KALKAN, Çağrı KARAGÖZ, Mehmet AVCI ve Merve TÜRKMENOĞLU'na; bana bu

araştırmayı yaptıran anneme; araştırmamızın danışmanlığını yapan Psikolog Dr. Nesrin DUMAN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

Duman, N. (2018). *Peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki zihin durumlarının incelenmesi*. (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Duman, N. ve Coşkun, B. N. (2019). “Çocuk Yaşta Evlilik” ya da “Çocuk Gelin” Olgusuna Psikososyal Bir Bakış, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, IV, 2: 268-77. Doi: 10.21733/ibad.536029

Duman, N. ve Oral, G. (2018). Peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki zihin durumlarının incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 113-126.

Evgin, D., Caner, N., Küçük-Öztürk, G. ve Calpbinici, P. (2018). Üniversite öğrencilerinin erken evlilik ve çocuk gelinler hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, XI, 55: 480-9. Doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185537221>

Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel.

Kaynak, B. D., Kaynak-Malatyalı, M. ve Hasta, D. (2016). Kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği, 1.Sosyal Psikoloji Kongresi, [Poster Bildiri].

Kıran, E. (2017). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler. *Balkan Journal of Social Sciences / Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, ICOMEP 2017 Özel Sayısı: 1-8.

Özcebe, H. ve Biçer, B. K. (2013). Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler. *Türk Pediatri Arşivi*, XLVIII, 2: 86-93.

Türk Ceza Kanunu. (2004, 26 Eylül). Erişim adresi: <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

Türk Medeni Kanunu. (2001, 22 Kasım). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>

UNICEF (2004). Çocuk haklarına dair sözleşme. Erişim adresi: https://www.unicef.org/turkey/pdf/_cr23.pdf

Yakıt, E. ve Coşkun, A. M. (2014). Toplumsal Açından Çocuk Yaşta Evlilikler Gerçeği: Hemşire ve Ebenin Sorumluluğu. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, XI, 3: 3-10.

Yüksel, H. ve Yüksel, M. (2017). Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler gerçeği, *SBE Dergisi*, V, 2: 1-24.

Yüksel-Kaplanoğlu, İ. ve Ergöçmen, B. (2012). Çocuk Gelin Olmaya Giden Yol, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, XV, 2: 151-52.

HUMAN – World Journal of Human Sciences, 2020 - 1

İNSAN – Dünya İnsan Bilimleri Dergisi, 2020 – 1

ISSN: 2717-6665

